

Falusi „Edison”: nóta is terem a házában

Monorról kaptuk a szűk szavú levelet, a Strázsa-hegyre csalógató meghívás mellett, a városiasodó nagyközség egyik legérdekesebb embere, Magócsy Lajos fogta benne rímek közé születésnapjára: „Építőmunkás: „Lettem a lantot, ez a dalom máris” — „Söpörtem eleget, söpörjön már más is...”

Mi készítette lapunk régi kedves barátját erre a hirtelen elhatározásra? Ahogy a dőlő betűs kis lírai vallomásból kiderül, nem valamiféle jövőtehetetlen sérelem, csupán az észrevétlen idő, amely már Lajos bátyánk nóta-szolgálatát alkotó életéből halványan észlelhető lepergett.

— Három év, és hetven? — idézem, amikor összetalálkozunk a hihetetlenül hangzó versort. — Hiszen még halványotnek sem látszol, miért öregítéd magad?

— Megette a fene, nincs mit szépenem a rusnya valóságom. Gyöngül az erő, a nyáron a kórházat is megírtam, úgy festek már, mint a fehér hajú, bibliai Ábrahám... Döntöttem komám, emegyek nyugdíjba.

Közben a népes vendégsereglet is a dúsan mezzakított kecskelábú asztalok mellé telepszik, s a Lajos-este most úgy szállik le a nyugdíjba készülődő Magócsy mester strázsa-hegyi préházának nótaszobájában, miként már sok esztendő óta. Itt van a család, a gyerekek, az unokák, sora emelkednek köszöntésre a régi barátok, a pesti vendégek.

Fő-főlesaltan a taps, mindenké koccintani akar Monor nóta-fájlával, a Pest megye szerke közfeszítetnek örvendő, aranydiplomás kisiparosnak, a vidámság és a jókedvesinélkül utólrhetetlen mesterével, Lajos a fülle meg-szokott figyelemmel hallgatja a szóvirágos rötöndzéseket, de a gondolatai, látom az arcán, valahol a múltban kalandoznak.

— Most pedig — igazítja harmónikáját a vállára némi figyelmet kérve a mérnök, Petrik Sándor — azokat a Szerzői Jogvédő Hivatal által is elfogadott, strázsa-hegyi nótaírókat adjuk elő a Fateral, amelyeket közösen szerzettünk, s amelyeket természetesen az élvonalbeli magyar nóta-írók közzé is adták.

désével a rádió is a műsorába szokott iktatni.

Lajos tekintete a könnyed harmonikaszóra ismét felélénkült, majd a poharat tenéig hömpölygve belekezd a Pincecsárdás énekésébe.

A harmadik nótaíró már a többiek is rázendítenek, hogy aztán a tanc is elkezdődik, amíg csak a fiatalabbak bírják. Újabb vendégek érkeznek, kik autóval, lentől a faluból, mások pedig a szomszédos préházakból. S amikor a harmonikás befejező a billentyűk gyors ritmusú nyomogatásába, magnóra cseréli a zeneszolgáltatást. Az előbb hallott dalokat most már — noha csak szalagról — Solti Károly, Boros Jolán és Vörös Sári ismétlik meg rádiófelvételtől. Közük Gábor zenekarának kíséretében. Azok a neves énekesek, akik ide, Magócsy Lajos nárfelédés préházába is ki-ki szoktak ruccanni.

A nótaszoba falainak emléktárgyai, a plakettek, kerámiák és keretebe foglalt dedikált fényképek tanúskodnak a látogatásokról. Kire legbúszkább Monor nótaírója? Nagy hajdani felfedezőjére és patronusára, Rózsahelyi Kálmánra.

Amikor még annak idején az önmagának verselgető Magócsy Lajos „Strázsa-hegyi rigmusok” címmel kötetbe válogatta kedvtelése szerzeményeit, adott belőle egy-egy példányt a folklór iránt komolyabban érdeklődő barátainak. Az első érdemleges kritikát, nagy csodálkozására olyan szaktekintélytől kapta, akire bizony élmében sem mert volna gondolni.

„Kedves Örsém! Kezembe kerültek a rigmusaid. Négy nóta kiválasztottam belőlük, szeretném, ha személyesen bemutatnád. Vasárnap várlek, de a butykost otthon ne hagyd! Üdvözöl: Rózsahelyi Kálmán”.

Hogy mekkora lámpalázzal kopogtatott be a nagy-pesti művész lakására a monori kutak mestere, azt ma sem tudja megmondani. Viszont a bemutatkozás mégiscsak sikerült. Néhány hét múlva ugyanis a Nemzeti Színház nóta- és zene- és színésztársasága, Kálmán Bécsi látogatott el Monorra, s adta elő — Magócsy Lajos szerzői által is megfogadott

si házbán — az általa is felfedezett „népi talantum” legsikerültebb dalait.

Hát valahogy így tette meg a távoli Parnasszus irányába az első lépéseket — művészbáráttal biztatására — a dalokat termő Strázsa-hegy regőse, így avatta lassan a lemosolygott műfaj kitaró szakmai közvéleményre Lajos barátunkat „népköltő-nótaszövegíróvá”. Monor aranydiplomás lakatos- és kőművesmestere azonban — mésem az éter hullámain is fel-felhangzó, népi ihletésű dalaival (és már az önálló hanglemezével) alapozta meg a határainkon is túlszárnyaló hírnevét, hanem mint felfedező: a szabadalmaival. Verscsináló, nótaírókat szerkesztő szenvedélye csak — rrrr sarkallta, hogy megacélozza apjától, nagypapától örökölt vasakarátát, csiszolja, nemesítse a munkapad mellett is a mindig újat, jobbat akaró gondolatait.

Pályafutása, tüneményes sikerekkel és mély megrázkódtatásokkal váltakozó élete akár a megelevenedett — a legidősebb testvérrel szóló — népmese. Küzdelmes sorsú apja műhelyét ő veszi át 1936-ban, s a találmányok honoráriumából ugyancsak ő fejlesztte 50 fős üzemét.

Az első — nagyobb rénzösszettel is hozó — leleménye a szuszterreszelő. Az akkori nehéz idők, a gazdasági világválság, a kisiparosok létbiztonságát is napról napra próbára tevő kíméletlen konkurencia készíteti rá, hogy jobban kinyissa a szemét. Eszre veszi, hogy a cipőkben kiállnak a faszegek, s emiatt rengeteg a panasz a cipészekre. Egy éjszaka megkonstruálja a szuszterreszelőt — találmányát minősítik — 10 ezer darabot gyárt belőle. Otthon, a konvthában szomszédjával támad az újabb ötlete. Rájön, hogy a „Zsely, amíg elkészül rajta az ebéd, a kárba vesztő energiával némi módosítás révén a szobát is bemelegítené. Megszerkeszti hát a „lörpe központi fűtőberendezést” a családi házába.

Ismét csak a növekvő energiagondok serkentik a Magócsy-féle szélmotor kidolgozására, s a levegő mozgásából „tárolókészít” — szabadalmi oltalomban

sodik világháborús időszakban a vasadi Szendrő-tanyán tárt meli a villanyáramot.

Közben egyre több figyelmet szentelhet Magócsy Lajos eredeti szakterületére, a kovácsra és az egészségesebb vállalkozásra. Monoron is súlyos gondok okoz a fertőzött ivóvíz, egyre több ház kapujára ragasztja ki a tífusz jelző piros keresztet táblát. A falu „Edisonja” ismét sok álmatlan éjszakát virraszt át kísérleti műhelyében a vezérelt gépek között. Végül a pénz: a világszabadalomként elfogadott Magócsy-féle húzóerős, vízemelő termosztat. Értékessége, hogy az eddigiektől eltérően akna nélkül készül, s a elemes szerkezet megakadályozza a talajvíz és a szennyvíz visszafolyását. Monoron gondban módjára állítják fel, és dícséret is használóik ezeket a telen-nyáron kifogástalanul működő kánszuszterreszelőket. A kitűnő mestert a nagy-venes-övesenes években a fél-ország mezismeri kútjai, találmányai révén. Mert a szabadalmi sora tovább folytatódik. Fasza-nyelű működő gyorsfűző napraforgó-cséplőgépj, gyöngyövényvédő berendezés, önmagát biztosító csavaranca...

A modern népmesék szegény, legénye „gyáros” korában sőt, szakadt el a fajtájától, amíg „kiugorhatott” volna a kiváltságosok közé, akkor is megmaradt éjjel-nappal munkálkodó tisztességes embernek. Élete párjává az ugyancsak szegénysorból hozzászegődött Darázsai Eszterrel, a monoriak aranyos Eszti néniévé.

— Tudod — szokta mondogatni elérzékenyült pillanataiban Lajos —, én ma is örülök, hogy engem ez a társadalom, amely lyliknek önként és szívesen ajkuk lottam fel a régi üzemem, mindig megbecsült. Ha nyugdíjba megyek is, a szerszám a kezemben marad. Van még néhány félig kész találmányom, a munkának valók, szeretném őket befejezni. Tulajdonképpen csak egy dolog fáj, három, a szórnyukra eresztett gyermekem van, jóraváló dolgozó emberek de a műhely egyiküknek se kell már...

Sulván Pál